

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W TORUNIU**

**PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA
W NADLEŚNICTWIE ZAMRZENICA
NA LATA 2016-2025**

Zatwierdzam

(-) Janusz Kaczmarek

*Dyrektor
Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Toruniu*

Nadleśnictwo Zamrzenica, 09.11 2015r.

Spis treści:

1. Wprowadzenie. Podstawy prawne PROGRAMU.
2. Ustalenia (Protokół z posiedzenia) KOMISJI programu edukacji leśnej .
społeczeństwa w Nadleśnictwie Zamrzenica.
3. Charakterystyka walorów edukacyjnych nadleśnictwa.
4. Obiekty edukacji leśnej nadleśnictwa.
5. Obiekty edukacji przyrodniczej innych podmiotów .
6. Partnerzy w edukacji leśnej społeczeństwa.
7. Wydawnictwa edukacyjne o Nadleśnictwie Zamrzenica
8. Podsumowanie działalności edukacyjnej w latach poprzednich.
9. Podsumowanie działalności edukacyjnej nadleśnictwa za minione
dziesięciolecie.
10. Plany roczne działalności edukacyjnej.
11. Sprawozdawczość roczna

Podpisy KOMISJI:

1. **Tadeusz Chrzanowski** - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu
2. **Adam Wenda** – Nadleśniczy Nadleśnictwa Zamrzenica
3. **Robert Piosik** – Specjalista ds. ochrony lasu w Nadleśnictwie Zamrzenica
4. **Alicja Kaczmarek** – Podleśniczy w Nadleśnictwie Zamrzenica
5. **Gabriela Gajewska** – Nauczyciel Zespołu Szkół w Bysławiu
6. **Monika Nelke** – Nauczyciel Przedszkola w Bysławiu
7. **Katarzyna Szneidrowska** – Nauczyciel Szkoły Podstawowej w Świekatowie
8. **Grzegorz Tomaszewski** – Sekretarz Gminy Świekatowo

1. Wprowadzenie. Podstawy prawne edukacji leśnej

Program edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie sporządza się na podstawie Zarządzenia nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 roku w sprawie wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych.

Edukacja leśna społeczeństwa jest zadaniem Lasów Państwowych wynikającym z założeń „Polityki Leśnej Państwa” (1997r.) i przyjętych „Kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych” (2003 r.).

Stała i powszechna edukacja leśna ma na celu:

1. Upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz o wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej;
2. Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z wszystkich funkcji lasu;
3. Budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników.

Cele edukacji leśnej należy realizować w oparciu o następujące treści:

1. Budowa i funkcjonowanie ekosystemów leśnych,
2. Produkcyjne i pozaprodukcyjne znaczenie lasu,
3. Zagrożenia i ochrona lasów,
4. Ochrona przyrody,
5. Rola leśnika w gospodarowaniu zasobami przyrody.

Zadania edukacji leśnej społeczeństwa definiują i przybliżają dwa dokumenty : „Polityka Leśna Państwa” (1997 r.) oraz „Kierunki rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych” (2003 r.) W kontekście wymienionych dokumentów PROGRAM jest aktem wykonawczym, wprowadzającym do praktyki zawodowej leśników planowe działania edukacyjne. Ponieważ PROGRAM jest tworzony w nadleśnictwie jego autorzy skupili swoją uwagę na zagadnieniach najistotniejszych z punktu widzenia Lasów Państwowych.

Przedsięwzięcia, które program zakłada do realizacji nie powodują „wyręczenia” instytucji powołanych do powszechnej edukacji społeczeństwa. Przewiduje się jednak ścisłą z nimi współpracę.

„Program edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie” określa zakres i zadania tej edukacji realizowane na poziomie nadleśnictwa. Zakres i zadania edukacji określone w Programie uwzględniają lokalne warunki, potrzeby, ale także możliwości finansowe i kadrowe nadleśnictwa.

2. Ustalenia komisji programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Zamrzenica (protokół z posiedzenia).

Dnia 07 września 2015 roku w świetlicy Nadleśnictwa Zamrzenica odbyło się spotkanie Komisji ds. programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwa Zamrzenica.

W skład komisji weszli:

1. **Tadeusz Chrzanowski** - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu
2. **Adam Wenda** – Nadleśniczy Nadleśnictwa Zamrzenica
3. **Robert Piosik** – Specjalista ds. ochrony lasu w Nadleśnictwie Zamrzenica
4. **Alicja Kaczmarek** – Podleśniczy w Nadleśnictwie Zamrzenica
5. **Gabriela Gajewska** – Nauczyciel Zespołu Szkół w Bysławiu
6. **Monika Nelke** – Nauczyciel Przedszkola w Bysławiu
7. **Katarzyna Szneidrowska** – Nauczyciel Szkoły Podstawowej w Świekatowie
8. **Grzegorz Tomaszewski** – Sekretarz Gminy Świekatowo

Na spotkaniu sformułowano następujące założenia do tworzenia Programu:

1. Program edukacji leśnej skierowany będzie do: dzieci, młodzieży i nauczycieli lokalnych szkół podstawowych, gimnazjalnych, średnich i wyższych, pracowników samorządowych, turystów przebywających na terenach naszego nadleśnictwa oraz lokalnej ludności.
2. Edukacja leśna społeczeństwa w Nadleśnictwie Zamrzenica prowadzona będzie na bazie naturalnych walorów przyrodniczych, na które składają się:
  - obiekty przyrodnicze objęte ochroną w tym rezerваты, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, chroniące zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy.
  - wysoka lesistość obszaru administrowanego przez nadleśnictwo.
  - duża ilość cieków wodnych (m.in. Zalew Koronowski) nadająca niepowtarzalny malowniczy charakter otaczającym lasom.
  - obfitość płodów runa i zwierzyny leśnej.
3. Partnerami nadleśnictwa w edukacji leśnej społeczeństwa mogą być:
  - a) lokalne szkoły podstawowe i gimnazja
  - b) Zespół Szkół Leśnych i Agrotechnicznych
  - c) Wdecki Park Krajobrazowy
  - d) Tucholski Park Krajobrazowy

e) lokalne samorządy

f) organizacje i stowarzyszenia pozarządowe:

- Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Cekcyńskiej
- Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych „Bory Tucholskie”
- Towarzystwo Miłośników Borów Tucholskich.
- Towarzystwo Przyjaciół Doliny Dolnej Wisły
- Koła Łowieckie
- Stowarzyszenie Rozwoju Edukacji i Wsi Klonowo n/Brdą „Klon”
- Chorągwie ZHP organizujące na terenie nadleśnictwa letnie obozy
- Ośrodki wypoczynkowe zlokalizowane w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa

4. Edukację leśną społeczeństwa należy prowadzić między innymi w oparciu o posiadane w zasobach nadleśnictwa lub w zasobach partnerów w prowadzeniu edukacji pomoce dydaktyczne (tablice, plansze, kasety wideo itp.) o charakterze informacyjnym i edukacyjnym. Należy dążyć do powiększenia tych zasobów.

Wskazane jest wykorzystanie stron internetowych: nadleśnictwa, CILP-u i partnerów w prowadzeniu edukacji.

5. Nadleśnictwo w dalszym ciągu powinno współuczestniczyć w cyklicznych imprezach w ramach których można będzie wprowadzić elementy edukacji leśnej, takich jak: np. „Dni Borów Tucholskich” „Dzień Ziemi”, coroczna Akcja „Sprzątanie Świata”, konkursy (np. pod hasłem „Zielono Mi” „Gawędy o lesie”, „Strażacki trud” „Dzień dla klimatu”).

6. W edukację leśną społeczeństwa zaangażowani będą bezpośrednio w nadleśnictwie następujący pracownicy: Specjalista SL ds. ochrony lasu, Podleśniczy – opiekun Izby Edukacyjno - Ekspozycyjnej . Dodatkowo do pomocy w realizacji programu wykorzystać należy pozostałych pracowników, w tym przede wszystkim właściwych terytorialnie leśniczych.

7. Analizy ze współpracy oraz pełną sprawozdawczość z działalności edukacyjnej społeczeństwa, nadleśnictwo powinno prowadzić w oparciu o Zarządzenie Dyrektora Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych nr 57/2003. Zestawienia z działalności sporządzane będą corocznie za miniony okres sprawozdawczy.

3. Charakterystyka walorów edukacyjnych nadleśnictwa.

Obszar nadleśnictwa leży w dorzeczu Wisły i jej lewych dopływów Brdy oraz Wdy., których dopływami są z kolei rzeki: Kamionka, Szumionka, Sępolenka, Ryszka. Tereny te obfitują w niezliczoną ilość dużych i małych zbiorników oraz cieków wodnych nadających niepowtarzalny, bogaty przyrodniczo i malowniczy charakter otaczającym lasom. Wymienić tu warto szereg jezior jak: Zamrzeńskie, Strzyżyny, Okonińskie, Rudno, Smolarnia, Bieszewo, Czerbno, Szpitalne, Mukrz i wiele innych. Szczególne znaczenie dla walorów przyrodniczych ma powstały w latach pięćdziesiątych Zalew Koronowski. Wywiera on niewątpliwie niepowtarzalny wpływ na klimat i geomorfologię tego obszaru. W związku z powyższym w zasięgu nadleśnictwa występują bardzo atrakcyjne warunki przyrodniczo przestrzenne powodujące duże zainteresowanie lokalnej społeczności oraz przyciągające szerokie rzesze turystów. Na przeważającym obszarze panują drzewostany sosnowe których udział wynosi 92%. Lasy obrębu Wierzchlas łączą się bezpośrednio z wielkim kompleksem Borów Tucholskich. Najbardziej wartościowe obiekty przyrodnicze występujące na terenie nadleśnictwa objęte są ochroną rezerwatową.

Aktualnie znajdują się tu trzy rezerваты przyrody :

- rezerwat „**Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego**” o ogólnej powierzchni 71,57 ha utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa pospolitego. Na terenie rezerwatu znajdują się również pomnikowe okazy innych drzew (sosny, lipy, klony), stanowiska roślin chronionych i rzadkich oraz interesujące zbiorowiska leśne.
- rezerwat „**Jelenia Góra**”, położony w północnej części obrębu Wierzchlas o ogólnej powierzchni 4,39 ha utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa pospolitego. Godny uwagi jest fakt, iż cis na terenie tego rezerwatu bardzo dobrze odnawia się i rozszerza swój zasięg.
- rezerwat „**Czapliniec Koźliny**” położony w północnej części obrębu Świekatówko o ogólnej powierzchni 23,02 ha. Rezerwat utworzony w celu zachowania miejsca lęgowego kolonii czapli siwej.

Na terenie nadleśnictwa uznanych jest 41 pomników przyrody w tym drzewa pomnikowe: dąb szypułkowy, lipa drobnolistna , cis pospolity, sosna zwyczajna,

modrzew europejski oraz cztery okazałe głązy narzutowe. 5 % powierzchni zajmują lasy ochronne a około 3% użytki ekologiczne. Prowadzimy działania w zakresie lokalnej restytucji cisa w drzewostanach gospodarczych. W ramach nadleśnictwa funkcjonuje Ośrodek Hodowli Zwierzyny, który może być także obiektem dydaktycznym wykorzystanym do kształtowania świadomości społeczeństwa o potrzebach i metodach gospodarowania nieodłącznym elementem ekosystemów leśnych jakim jest dzika zwierzyna leśna. Na terenie nadleśnictwa zlokalizowanych jest osiem ośrodków wypoczynkowych. Teren nadleśnictwa poprzecinany jest przez kilka pieszych szlaków turystycznych. Występują tu idealne warunki do uprawiania turystyki kajakowej i wędkarstwa.

Pomimo przeważającej obecności siedlisk borowych i drzewostanów sosnowych posiadamy w swoich zasobach cały przekrój różnorodności siedlisk, drzewostanów i zbiorowisk roślinnych mogących stanowić element edukacji leśnej.

W zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Zamrzenica położonych jest 11 szkół podstawowych i 6 gimnazjów skupiających dzieci i młodzież w wieku 7-16 lat – jednych z głównych odbiorców oferty edukacyjnej nadleśnictwa.

Część terenów leśnych nadleśnictwa obejmują : Wdecki Park Krajobrazowy, otulina Tucholskiego Parku Krajobrazowego, kilka zespołów chronionego krajobrazu.

4. Obiekty ogólnego przeznaczenia, które mogą być wykorzystane w procesie edukacji leśnej Nadleśnictwa Zamrzenica.

Na terenie Nadleśnictwa Zamrzenica występują obiekty mogące służyć edukacji ekologicznej lub leśnej.

Nie zamierza się wprowadzać większych inwestycji w powstawanie nowych obiektów, idąc w kierunku wykorzystania istniejącej infrastruktury ogólnego przeznaczenia z ewentualną ograniczoną adaptacją dla potrzeb edukacji leśnej.

Mogą to być:

1. Izba Edukacyjno – Ekspozycyjna – wyposażona w sprzęt audiowizualny : telewizor, laptop, rzutnik multimedialny, plansze, ramy wystawowe. Maksymalna ilość uczestników 25 osób (jednorazowo).

2. Świetlica nadleśnictwa - sala wyposażona w sprzęt audiowizualny: telewizor, laptop, rzutnik multimedialny, plansze edukacyjne oraz biblioteczkę wideo. Maksymalna ilość uczestników 30 osób (jednorazowo).

3. Miejsce pamięci pomordowanych leśników – Wierzchlas

4. „Grzybki myśliwskie” położone w leśnictwach Lisiejamy, Brzozowo, wyposażone w zadaszania, ławki i stoliki. Maksymalna ilość uczestników 20 osób (jednorazowo).

5. Wiata myśliwska w Wierzchlesie – wyposażona w zadaszanie, kominek, stoliki i ławki. Maksymalna ilość uczestników 20 osób (jednorazowo).

6. Szkołka Leśna Lisikąt – obiekt szkółki wraz z budynkiem administracyjnym z salą mogącą pomieścić 20 osób (jednorazowo).

7. Rezerwat „Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego” - położenie – rezerwat znajduje się na terenie gminy Cekcyn , wsi Wysoka. Dojazd do rezerwatu- przystanek PKS zlokalizowany jest w odległości 0,7 km, przy siedzibie byłego nadleśnictwa w Wierzchlesie na trasie Błądzim – Wierzchucin. Najbliższa stacja kolejowa Wierzchucin leżąca na trasie Bydgoszcz – Kościerzyna znajduje się w odległości 4 km. Rezerwat to prawdziwe arboretum gdzie można spotkać prawie wszystkie drzewa i krzewy rosnące na niżu

w Polsce. Bogactwo drzew i krzewów występujących w rezerwacie daje cenne wskazówki co do przynależności fitosocjologicznej występujących tu zbiorowisk leśnych. Długość trasy – 2,5 km, ilość przystanków – 8, orientacyjny czas zwiedzania 2 godziny. Kształt trasy – pętla (początek i koniec trasy w tym samym miejscu). Maksymalna ilość uczestników 30 osób (jednorazowo). W bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu położone jest miejsce postojowe wyposażone w ławki, stoliki, dwie wiaty turystyczne oraz zadaszone miejsce na ognisko.

7. Ścieżka edukacyjna położona w bezpośrednim sąsiedztwie siedziby Nadleśnictwa Zamrzenia oraz trzy wiaty położone na trasie ścieżki – maksymalna ilość uczestników 40-50 osób (jednorazowo)

5. Obiekty edukacji przyrodniczej innych podmiotów.

Na terenie administrowanym przez Nadleśnictwa Zamrzenica nie ma takich obiektów. Mimo to nadleśnictwo planuje skorzystać z obiektów położonych w bliskim sąsiedztwie takich jak:

1. Wdecki Park Krajobrazowy - sala dydaktyczna wyposażona jest prócz sprzętu audiowizualnego, w eksponaty wypreparowanych ptaków i ssaków występujących na terenie parku. Są wśród nich również gatunki rzadkie i chronione, stanowiące wyjątkową wartość poznawczą i edukacyjną. Ponadto na wyposażenie izby składają się filmy przyrodnicze na kasetach wideo jak również wiele plansz dydaktycznych, antyramy, slajdy, foliogramy.

2. Ogród dendrologiczny przy Gimnazjum w Bysławiu. Utworzony w roku 2000 przez miejscowego nauczyciela założyciela Koła Ekologicznego. W ogrodzie rośnie kilkadziesiąt okazów drzew i krzewów leśnych, głównie iglastych. Są to przedstawiciele flory europejskiej jak również azjatyckiej i amerykańskiej.

3. Muzeum Borów Tucholskich – stałe ekspozycje „Flora i fauna Borów Tucholskich”, narzędzia, sprzęt powszechnego użytku stosowany dawniej na terenach Borów Tucholskich.

4. Tucholski Park Krajobrazowy – sala dydaktyczna w siedzibie parku. Sala wyposażona jest w sprzęt audiowizualny, w eksponaty wypreparowanych ptaków i ssaków występujących na terenie parku. Ponadto na wyposażenie izby składają się filmy przyrodnicze na kasetach wideo jak również wiele gier i plansz dydaktycznych .

6. Partnerzy Nadleśnictwa Zamrzenia w edukacji leśnej społeczeństwa.

- a) lokalne szkoły podstawowe i gimnazja
- b) Technikum Leśne
- c) Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi
- b) Wdecki Park Krajobrazowy
- c) Tucholski Park Krajobrazowy
- c) lokalne samorządy
- d) organizacje i stowarzyszenia pozarządowe:
  - Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Cekcyńskiej
  - Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych „Bory Tucholskie”
  - Towarzystwo Miłośników Borów Tucholskich.
  - Towarzystwo Przyjaciół Doliny Dolnej Wisły
  - Koła Łowieckie
  - Stowarzyszenie Rozwoju Edukacji i Wsi Klonowo n/Brdą „Klon”
  - Chorągwie ZHP organizujące na terenie nadleśnictwa letnie obozy
  - Ośrodki wypoczynkowe zlokalizowane w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa
  - Stowarzyszenie „Cisowy Łuk”

7. Wydawnictwa edukacyjne o Nadleśnictwie Zamrzenica.

1. Folder „Nadleśnictwo Zamrzenica” - wydany w 2010 roku.
2. Mapa turystyczna nadleśnictwa Zamrzenica - wydana 2011 roku
3. Rezerwat Przyrody „Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego” w Wierzchlesie. Praca zbiorowa pod redakcją J. Pająkowskiego.
4. Ulotka „To już 100 lat” - wydana na okoliczność obchodów 100 – lecia Nadleśnictwa Zamrzenica.
5. Ulotka „Zamrzenica w rocznicę 600-lecia powstania” - wydana na okoliczność obchodów 600 – lecia miejscowości Zamrzenica.
6. Ulotka „Dzieje Zamrzenicy nad Brdą” - wydana na okoliczność obchodów 600 – lecia miejscowości Zamrzenica.
7. Ulotka „Edukacyjna ścieżka przyrodniczo leśna”

Inne materiały o tematyce edukacyjnej w posiadaniu nadleśnictwa - filmoteka :

1. „Korzenie lasu” - czas trwania filmu 30’
2. „Najpierw giną drzewa” -czas trwania filmu 12’10’’
3. „Ekologiczny dramat” - czas trwania filmu 26’30’’
4. „Już nie szumią na gór szczycie - czas trwania filmu 22’30’’
5. „Las źródłem wody” - czas trwania filmu 27’10’’
6. „Aby zawsze nam szumiły” - czas trwania filmu 45’40’’
7. „O, polski lesie” - czas trwania filmu 17’05’’
8. „A las czeka” - czas trwania filmu 15’35’’
9. „Gdy płonie las” - czas trwania filmu 8’50’’
10. „Las nie obroni się sam” - czas trwania filmu 17’00’’
11. „Z dziobem i szponami” - czas trwania filmu 23’17’’
12. „Leśny majestat” - czas trwania filmu 27’10’’
13. „Dlaczego głuszec żyje w głuszy” - czas trwania filmu 27’30’’
14. „Gorąco i sucho” - czas trwania filmu 27’08’’
15. „Dzikość w sercu” – czas trwania filmu 27’36’’
16. „Głową w dół” - czas trwania filmu 27’31’’

17. „Cuda mikroświata” – czas trwania filmu 27'12”
18. „Pełzająca mądrość” - czas trwania filmu 27'11”
19. „Tajemniczy nocni łowcy” czas trwania filmu 27'22”
20. „Szaraka szukaj w polu” czas trwania filmu 27'17”
21. „Na mokradłach życie kwitnie” - czas trwania filmu 27'00”

8. Podsumowanie działalności edukacyjnej w latach poprzednich.

W dotychczasowej działalności edukacyjnej Nadleśnictwo wychodziło naprzeciw zapotrzebowaniu różnych grup społeczeństwa oraz w ramach realizacji własnych zadań. Na zebraniach wiejskich corocznie przedstawiano problemy związane z zagrożeniem pożarowym lasów traktowanych jako ogólnospołeczne dobro, którego zachowanie w dobrej kondycji jest obowiązkiem każdego z nas. Miały one na celu uświadomienie lokalnej społeczności konieczność podjęcia wspólnych działań dla ochrony lasów poprzez kształtowanie właściwych postaw oraz zaniechanie działań szkodliwych dla środowiska leśnego ale też środowiska rozumianego szerzej. Przy okazji przedstawiciele nadleśnictwa wyjaśnili wiele zagadnień związanych z gospodarką leśną szczególnie na styku z gospodarką rolną i turystyką.

Od kilku lat nadleśnictwo współpracuje ze szkołami poprzez prelekcje o tematyce leśnej udostępnianie materiałów dydaktycznych, organizacje, współorganizację konkursów, sponsorowanie nagród, itp. Na terenie nadleśnictwa organizowane były wycieczki zawodoznawcze z zakresu ochrony przyrody, ochrony przeciwpożarowej lasu, organizacji gospodarstwa leśnego dla uczniów Technikum Leśne.

Na naszym terenie powstało szereg prac dyplomowych pisanych przez uczniów Technikum Leśnego w Tucholi oraz wyższych uczelni : tucholska, bydgoskie i toruńskie z zakresu ochrony przyrody, zagospodarowania lasu, gospodarki łowieckiej.

Od wielu lat jesteśmy czynnymi współorganizatorami wielu akcji związanych z ekologią oraz lokalną tradycją i kulturą jak: „Dni Borów Tucholskich” „Sprzątanie Świata”, „Dni Ziemi”, Dni Gminy Cekcyn”.

Corocznie gościmy wiele wycieczek, między innymi na ścieżce przyrodniczo leśnej w Zamrzenicy , w rezerwacie Cisów im. Leona Wyczółkowskiego we Wierzchlesie, na których przekazujemy uczestnikom wiedzę na temat prowadzonej przez nas zrównoważonej gospodarki leśnej, w których realizacji uczestniczą pracownicy Służby Leśnej. Z wymienionych form edukacji korzystało kilkaset osób rocznie.

W 2010 roku wydaliśmy folder traktujący o Nadleśnictwie Zamrzenica, zawierający również wiele informacji z zakresu wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej. Współuczestniczymy w wielu wydawnictwach promujących nasz region i jego niezaprzeczalne walory przyrodnicze.

9. Podsumowanie działalności edukacyjnej nadleśnictwa za minione dziesięciolecie

Liczba realizowanych zajęć oraz frekwencja

Rok	Liczba zajęć	Frekwencja
2006	55	2124
2007	57	2249
2008	51	1971
2009	42	1768
2010	46	1810
2011	67	3263
2012	59	2915
2013	47	2830
2014	63	2995
do 31.08.2015	58	2777
Razem	545	24 702

Liczba uczestników w podziale na grupy wiekowe

Rok	Dzieci przedszkolne 3 do 6 lat	Dzieci szkół podstawowych 7-12 lat	Młodzież gimnazjalna 13-15 lat	Młodzież ponadgimnazjalna 16-19 lat	Studenci i dorośli, powyżej 19 lat
2006	122	847	251	173	731
2007	132	439	401	258	1019
2008	189	652	336	187	607
2009	121	513	258	223	653
2010	30	676	257	116	731
2011	32	978	250	218	1785
2012	71	855	603	148	1238
2013	185	775	499	315	1056
2014	191	709	554	353	1188
do 31.08.2015	145	666	552	288	1126
Razem	1 218	7 110	3 961	2 279	10 134

Formy edukacji

Rok	Liczba uczestników								Razem
	Zajęcia terenowe i wycieczki z przewodnikiem.	Zajęcia w izbie edukacji leśnej, świetlicy nadleśnictwa	Spotkania z leśnikiem w szkołach.	Spotkania edukacyjne z leśnikiem poza szkołą.	Konkursy leśne.	Akcje edukacyjne, imprezy okolicznościowe	Wystawy edukacyjne	Inne, np. festyny, targi itp..	
2006	942		459	662	61				2124
2007	841		319	256	73	160		200	1849
2008	341		186	489	52	903			1971
2009	464	78	198	386	179	463			1768
2010	753		255	277	88	437			1810
2011	1196		427	1161	46	283		150	3263
2012	936		172	619	233	455		500	2915
2013	1083		284	647	51	465		300	2830
2014	1409		145	475	96	67	53	750	2995
2015	1320	111	154	491	65	112	24	500	2777
Razem	9285	189	2599	5463	944	3345	77	2400	24302

Pracownicy nadleśnictwa biorący udział w edukacji

Rok	Stanowisko / ilość osób					
	Nadleśniczy	Inżynier nadzoru	Specjalista służby leśnej	Leśniczy, podleśniczy	Strażnik leśny	Razem
2006	1	1	1	16	2	21
2007	1	1	1	13	2	18
2008	1	1	1	12		15
2009	1	1	1	12		15
2010	1	1	1	12		15
2011	1	1	1	16		19
2012	1	2	1	15		19
2013	1	2	2	13		18
2014	1	1	2	14		18
do 31.08.2015	1	2	1	15		19
Razem	10	13	12	138	4	177

Wydatki na edukację

Rok	Źródło finansowania (tys.zł)		Ogółem wydatki (tys. zł)
	środki własne nadleśnictwa	środki zewnętrzne	
2006	28,60		28,60
2007	20,50	10,00	30,50
2008	16,55		16,55
2009	16,60		16,60
2010	27,86		27,86
2011	42,00		42,00
2012	52,70		52,70
2013	55,70	129,90	185,60
2014	37,40		37,40
do 31.08.2015	23,82		23,82
Razem	321,73	139,90	461,63

10. Plan działalności edukacyjnej nadleśnictwa w 2016 r.

W roku 2016 planuje się w Nadleśnictwie Zamrzenica następujące zadania z zakresu edukacji leśnej społeczeństwa:

1. Bieżące naprawy urządzeń na parkingu leśnym przy rezerwacie „Cisy Staropolskie” we Wierzchlesie, na ścieżce edukacyjnej w Zamrzenicy oraz w Izbie ekspozycyjno-edukacyjnej .
2. Inne przedsięwzięcia z zakresu edukacji leśnej:
  - **Zajęcia terenowe na ścieżce edukacyjnej** - termin od stycznia do grudnia. Zajęcia mające na celu przybliżenie zagadnień związanych z pracą leśniczego formami ochrony przyrody, chronionej flory oraz fauny, ochrony p.pożarowej obszarów leśnych, zasadami prawidłowego zachowania się w lesie. Prowadzący: specjalista ds. ochrony lasu, właścivi terytorialnie leśniczowie.
  - **Zajęcia w Izbie Ekspozycyjno Edukacyjnej oraz zajęcia terenowe- rezerwat cisów we Wierzchlesie** - termin od 15 kwietnia do 15 października. Zajęcia mające na celu przybliżenie zagadnień związanych z pracą leśniczego formami ochrony przyrody, chronionej flory oraz fauny, ochrony p.pożarowej obszarów leśnych, zasadami prawidłowego zachowania się w lesie. Prowadzący: Podleśniczy (opiekun izby ekspozycyjno-edukacyjnej), specjalista ds. ochrony lasu, właścivi terytorialnie leśniczowie.
  - **Akcja „Sprzątanie Świata”**, termin: wrzesień, akcja dotyczy zbierania śmieci na terenach LP,
organizator: szkoły podstawowe, gimnazja; udział nadleśnictwa: zabezpieczenie strony technicznej, dostarczenie worków, rękawic ochronnych itp., organizacja spotkania przy ognisku z pogadanką z zakresu edukacji leśnej oraz wręczenie podziękowań i nagród w konkursie na najaktywniejszych.

- **Prelekcje i pogadanki dotyczące ochrony przeciwpożarowej i zasad zachowania się w lesie** – termin marzec – kwiecień, akcja polegać będzie na przeprowadzeniu szeregu pogadanek na zebraniach w sołectwach i na zajęciach w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.
Partnerzy – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Tucholi, Świeciu. Do wykorzystania laptop, tablice dydaktyczne, filmy wideo.
Prowadzący – właścivi terytorialnie leśniczowie, inżynierowie nadzoru, specjalista ds. ochrony lasu.

- **Akcja „Tydzień Leśny” lub „Dni otwarte”**, termin: kwiecień-lipiec, akcja ma na celu zapoznać społeczeństwo z tajemnicami lasu, jego znaczeniem dla człowieka oraz pracą leśników.
Prowadzący: specjalista ds. ochrony lasu, właścivi terytorialnie leśniczowie.

- **Organizacja XIII edycji konkursu „ Zielono mi”** – termin maj konkurs adresowany dla uczniów szkół podstawowych – nauczanie początkowe (uczniowie klas 1-3) oraz uczniowie klas 4-6. Termin maj, partnerzy – szkoły podstawowe z powiatu świeckiego i tucholskiego.

- **Zajęcia terenowe pod hasłem „Poznaj pracę leśniczego”** - termin od kwietnia do września. Zajęcia mające na celu pokazanie dzieciom i młodzieży zakresu pracy leśniczego. Prowadzący: specjalista ds. ochrony lasu, właścivi terytorialnie leśniczowie.

- **Akcja „Choinka dla szkoły”**, termin: grudzień, dostarczenie choinek do miejscowych szkół i pogadanki tematyczne na temat pozyskiwania produktów ubocznych z lasu. Prowadzący - pracownik nadleśnictwa (miejscowy leśniczy lub specjalista).

- **Tworzenie projektów edukacyjnych** oraz adaptacja projektów z innych źródeł do warunków Nadleśnictwa Zamrzenica.

- **Wydanie lub zakup materiałów informacyjnych** w formie ulotek, zakładki do książek, długopisy, smycze, kolorowanki itp.
- **Doposażenie Izby Ekspozycyjno - Edukacyjnej we Wierzchlesie** tablice informacyjno edukacyjne ,folder, wydawnictwa o tematyce edukacyjnej, lornetki, lunety (wystąpienie o dofinansowanie do WFOŚiGW)

11. Sprawozdawczość roczna

Sprawozdawczość roczna w zakresie edukacji leśnej społeczeństwa prowadzona będzie w sposób określony w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 r. w sprawie wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych (ZO – 733 – 6/03).